

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

УДК 336.221:346.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/35.8>**Виклюк М.І.**

кандидат економічних наук, доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6039-2515>**Вовк М. С.**

аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5366-4697>

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Наукове дослідження присвячене практиці податкового регулювання в Україні та особливостям його реалізації в умовах забезпечення національної безпеки. Визначено основні завдання податкового регулювання у період військового стану, що полягають у стабілізації державних фінансів, забезпеченні умов для збалансування підприємницької сфери та інноваційної активності, відповідного рівня соціальних виплат для населення тощо. Узагальнено проблеми та наслідки податкового регулювання і їх негативний вплив на соціально-економічний стан та національну безпеку України. Здійснено критичну оцінку сучасної практики податкового регулювання у розрізі ґрунтовного огляду нормативно-правових актів у сфері оподаткування, що визначають напрями податкового стимулювання в умовах військової економіки (малий та середній бізнес, пріоритетні галузі, окуповані території, окремі верстви населення, зниження ціни споживання на окремі групи піддакцизованих товарів тощо).

Ключові слова: податки, податкове регулювання, податкові пільги, податкове стимулювання, податкова політика, оподаткування, податкові відносини.

Постановка проблеми. Ґрунтовні дослідження свідчать, що в умовах економічної рецесії, спричиненої війною РФ проти України, практика податкового регулювання набула нових акцентів та потребує змін. Це включає комплекс антикризових заходів з метою зниження ризиків та ліквідації існуючих загроз. Перш за все, доцільно відзначити, що саме податки виступають основним джерелом наповнення бюджету, а від їх обсягів залежить рівень фінансового забезпечення оборонної сфери України та повноти виконання соціально-економічних програм. Тому, ґрунтовні дослідження особливостей податкового регулювання та механізмів його практичного застосування в умовах військової економіки, сприятимуть побудові ефективної та водночас раціональної моделі податкового регулювання в контексті забезпечення національної безпеки України, а відтак потребують подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика наукового дослідження знайшла своє відображення у значній кількості праць як науковців, так і практиків (Ю. Вовк та Г. Нагорняк [13]; А. Кізіми [9]; О. Десятнюк та І. Гузела [10]; В. Савчук [11] та ін.). Заслужують уваги напрацювання, присвячені впливу практичних заходів податкового регулювання на економіку України в умовах кризи, війни та врегулювання їх негативно впливу на національну безпеку держави (В. П. Горин, П. В. Була, В. С. Черноус [15]; О. Логві-

нова [14]; Т. Мединська [12]). Втім, назрілі проблеми у сфері податкового регулювання та напрями їх вирішення невичерпані, а тому досі потребують дослідження та практичного обґрунтування.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні діючої практики податкового регулювання та запровадженій системи заходів податкового стимулювання в Україні, що імплементовані у вітчизняну практику для стабілізації макроекономічних процесів та забезпечення національної безпеки в умовах військової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податкове регулювання виступає одним із найбільш складних механізмів державного регулювання, особливо в умовах криз та війни. Питання оподаткування суб'єктів господарювання у період військового стану визначили нові процедури оподаткування та потреби у лібералізації взаємовідносин між платниками податку та державою з метою стабілізації економіки та забезпечення національної безпеки. Зазначене обумовлене, перш за все тим, що мета підприємництва в таких умовах має інше призначення: їх функціонування виступає економічною основою суспільства, а податки в умовах військової економіки мають використовуватися як джерело фінансування військових потреб держави, тим самим забезпечуючи фінансове покриття потреб національної безпеки (захищеність державного суве-

ренітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [1]). Саме тому, зростає необхідність ефективного регулювання процесів у сфері оподаткування, підвищується відповідальність за їх соціально-економічні наслідки та підтримку національної безпеки, що потребує відповідної оцінки та ґрунтовних досліджень.

В умовах військової економіки система податкового регулювання зазнала чималих змін, а від так потребувала швидких та кардинальних заходів щодо її реанімування. На переконання фахівців [12; 14; 15] у період війни економіка України зазнала набагато більше проблем, аніж за інших кризових умов. Зокрема, відбулося стрімке сповільнення економічної активності, скорочення споживчого попиту на товари та послуги, підвищення рівня безробіття через скорочення населення та їх виїзд за кордон. Стагнаційні процеси призвели до проблем, що пов'язані із несвоечасністю справляння та сплати податків та, як наслідок, помітним скороченням джерел наповнення бюджету.

Ґрунтовна оцінка наукових публікацій щодо існуючих проблем у фінансовій сфері, зокрема тих, що історично склалися і тих, що сформувалися безпосеред-

ньо в умовах війни, дозволила узагальнити проблеми та наслідки податкового регулювання і їх негативний вплив на соціально-економічний стан та національну безпеку України (табл. 1).

Застосування антикризових заходів у сфері податкового регулювання обумовлено такими заходами: необхідністю забезпечити чітку регламентацію податків і зборів у найбільш критичних умовах; формуванню нових перспектив податкових надходжень та зборів; вирішенням проблем справляння податків та зборів, особливо для тих територій над котрими Україна втратила контроль; підвищенню рівня податкової культури у суспільстві; створенню дієвих механізмів боротьби з ухиленням від оподаткування; удосконаленню діючих податкових механізмів наповнення дохідної частини бюджетів; покращення режиму реалізації податкового контролю (камеральні та фактичні перевірки); формуванню нових механізмів перерозподілу коштів від сплати податків та зборів між бюджетами різних рівнів; формуванню законодавчих ініціатив рівномірного розподілу податкового навантаження; раціональності надання податкових пільг тощо.

Звідси заходи податкового регулювання, опираючись на його цілі, застосований інструментарій й алгоритм

Таблиця 1 – Проблеми та наслідки податкового регулювання в Україні

Проблеми	Наслідки
Зниження підприємницької активності, скорочення кількості платників податків через окуповані та заміновані території, зруйновані виробничі комплекси	скорочення податкових надходжень до бюджетів, зокрема мінімізація надходжень від майнового податку, земельного податку, податку на прибуток, соціальних зборів
Високий рівень податкового навантаження	Спричиняє до високого рівня тіньової економіки, нерівності в розподілі податкового навантаження серед економічних суб'єктів
Складні процедури нарахування та сплати податків	Збільшує час і витрати економічних суб'єктів на оподаткування
Нераціональне використання бюджетних ресурсів, що акумульовані через податки	Може спричинити зниження суспільного добробуту та погіршення умов функціонування підприємницького сектору
Некомпетентність податкових органів, які здійснюють податковий контроль	Створює можливість для бізнесу уникати від сплати податків та порушувати законодавство
Порушення податкового законодавства, ухилення від сплати податків та соціальних зборів	Втрата вагомих обсягів джерел формування доходів державного бюджету та погіршення умов функціонування економічних суб'єктів, низький рівень довіри до державних інституцій
Нестабільність та суперечність податкового законодавства	Постійна зміна та псевдореформація податкового законодавства спричиняє до труднощів ведення бізнесу, формування додаткових непередбачуваних витрат
Високий рівень корупції та хабарництва	Спричиняє умисне уникнення від сплати податків через неправомірність податкових служб, безпідставно отримані пільги в обмін на хабарі чи іншу неправомірну вигоду
Низький рівень податкової культури та довіри до податкової системи	Відсутність прозорості та високий рівень непередбачуваності спонукає до втрати бюджетних коштів
Брак ефективного механізму справляння податкових боргів	Створює бюджетні проблеми, пов'язані із додатковими бюджетними витратами на компенсацію втрачених коштів
Неузгодженість бухгалтерського та податкового обліку	Створює суперечності та помилки при формуванні фінансової звітності, визначенні податкових зобов'язань та не виправданих податкових платежів, що трактуються як податкові правопорушення
Відсутність балансу інтересів для учасників податкових відносин	Створює нерівні умови для ведення бізнесу, бюджетні втрати, скорочення динаміки інвестиційної активності, погіршення економічної стабільності
Відсутність рівних умов оподаткування через впровадження спеціальних режимів оподаткування	Може призвести до нерівномірності податкового тягаря окремих галузей та сфер господарювання, груп платників податків, що знижує конкурентоспроможність та ділову активність
Відсутність дієвого механізму притягнення до відповідальності платників податків	Заборгованість платників податків перед бюджетами та цільовими фондами через несвоечасне виконання своїх зобов'язань

Джерело: доповнено на підставі узагальнення наукових досліджень [9-15]

використання, можуть мати як стратегічний, так і оперативний (тактичний) характер [9; 12; 14; 15].

Стратегічні орієнтири визначаються механізмами податкового регулювання, результати яких, як правило, не проявляються у той самий період, в котрому реалізується регулюючий вплив. Окрім цього, ці механізми у розрізі Податкового кодексу України представлені як окремі елементи, тобто інструменти та важелі податкового впливу, чи процедур оподаткування економічних агентів та населення. Проте, на завершальному етапі ефективність від їх сукупного застосування має забезпечити гармонійне функціонування діяльності суб'єктів господарювання, що є рушійною силою економічного розвитку будь-якого суспільства. Серед ефектів впливу податкових механізмів також виокремлюють: формування сприятливого податкового клімату для ведення, чи припинення діяльності суб'єктів господарювання; розширене відтворення економіки та прискорення розвитку суспільно важливих напрямів; стимулювання інвестиційної діяльності економічних агентів й громадян; реалізація заходів щодо детінізації національної, чи регіональної економіки, виведення бізнесу з тіні; стимулювання інноваційної активності та підприємницької ініціативи; формування централізованих інвестицій для фінансування капітальних видатків та реалізацію соціально-економічних програм тощо [13].

Оперативний (тактичний) характер податкового регулювання проявляється через заходи миттєвого впливу відповідного регулюючого механізму. Ефективність таких заходів проявляється через: стабілізацію споживчого попиту та підвищення рівня добробуту

працюючих осіб врегулювання інфляційних процесів; врегулювання рівня податкового навантаження серед економічних агентів; зниження податкового тиску на пріоритетні галузі та сфери національної економіки; зниження чи прогресування ставок податків; звільнення від оподаткування (постійне чи тимчасове) задля врегулювання окремих економічних процесів; реалізація спеціальних систем оподаткування задля стимулювання окремих груп платників податків, галузей, регіонів чи ВЕЗ тощо [13].

Фахівці вважають, що основним завданням податкового регулювання в кризовий період, зокрема у період військового стану, є стабілізація державних фінансів, забезпечення умов для збалансування підприємницької сфери та інноваційної активності, відповідного рівня соціальних виплат для населення. З метою забезпечення національної безпеки та створення механізмів наповнення державного бюджету здійснено перегляд податкової політики у напрямку її лібералізації. Для цього в системі державного регулювання використовують різні інструменти, такі як податкові пільги та компенсації, податкові канікули, зниження ставок податків, звільнення від оподаткування тощо. Значна кількість норм та заходів податкової підтримки діють до закінчення воєнного стану, деякі із них мали виключно короткостроковий характер як антикризовий інструмент стабілізації (див табл. 2).

Як стверджують фахівці більшість із запропонованих податкових преференцій та пільг негативне позначилися на обсягах надходжень до бюджетів різних рівнів, сприяли корупційним схемам та загалом призвели

Таблиця 2 – Заходи податкового стимулювання в умовах воєнного стану

Напрямок	Стимулювання згідно норм законодавства	Норми, що виконуються, чи втратили чинність
1	2	3
Спеціальні умови оподаткування єдиним податком (ЄП) [3–5]	звільнено від сплати єдиного податку ФОП 1 та 2 груп;	Скасовано, Законом України від 30.06.2023 р. № 3219-IX [5]
	розширено коло платників податків, які можуть бути зараховані на спрощену систему оподаткування (до 1167 мінімальних зарплат);	Діє, згідно Закону України від 15.03.2022 р. № 2120 [3]
	підвищено граничний дохід платників 3 групи до 10 млрд грн на рік та знято обмеження щодо кількості працівників;	Діє, згідно Закону України від 15.03.2022 р. № 2120 [3]
	збільшено кількість платників податків, які не сплачують податок на майно, за рахунок переходу платників із загальної системи оподаткування на спрощену систему оподаткування;	Діє, згідно Закону України від 15.03.2022 р. № 2120 [3]
	скасування покарання за несвоєчасну сплату податків або несвоєчасне звітування;	Скасовано, Закон України від 30.06.2023 р. № 3219-IX [5]
	знижено ставки єдиного податку для третьої групи платників податку до 2% від обороту без ПДВ	Скасовано, Закон України від 30.06.2023 р. № 3219-IX [3]
	ФОП усіх груп, особи, що здійснюють незалежну професійну діяльність, та члени фермерських господарств були звільнені від сплати ЄСВ за себе, незалежно від того, отримують вони дохід чи ні.	Діє, згідно Закону України від 15.03.2022 р. № 2120 [3]
Звільнення від сплати митних платежів та акцизу [3; 5; 7; 8]	– звільнення від сплати митних платежів під час ввезення товарів, автомобілів без сплати митних платежів (ПДВ, акцизу та ввізного мита); – звільнення від сплати митних платежів під час ввезення товарів для суб'єктів на спрощеній системі оподаткування; – звільнення фізичних осіб від сплати митних платежів (ПДВ, акциз, ввізне мито) під час ввезення транспортних засобів (без обмеження кількості ввезення цих транспортних засобів, їхньої вартості або цільового використання).	Скасовано, Законом України від 24.03.2022 р. № 2142-IX [8]
	– встановлено 0 ставку акцизного податку та 7% ПДВ на пальне (з 17.03.2022 до 01.07.2023)	Скасовано, Закон України від 30.06.2023 р. № 3219-IX [5]

Продовження табл. 1

Звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно [6]	Впроваджено ряд податкових пільг на територіях, які зазнали окупації або на яких ведуться (велись) бойові дії: звільнення від екологічного податку, від плати за землю земельних ділянок, забруднених вибухонебезпечними предметами, чи на яких розташовані споруди фортифікації; для платників податків з визначених територій призупинено норму щодо загального інімального податкового зобов'язання.	Діє, згідно Закону України від 11.04.2023 р. № 3050-IX [6]
Зниження податкового навантаження на доходів фізичних осіб [3]	благодійна допомога особам не оподатковується ПДФО, які проживають на території бойових дій та учасникам бойових дій; не оподатковується ПДФО вся нецільова благодійна допомога для осіб, котрі постраждали внаслідок збройної агресії рф	Діє, згідно Закону України від 15.03.2022 р. № 2120 [3]

Джерело: узагальнено на підставі [2–8]

до спотворення дії ринкових механізмів, не виправдано поклали податковий тягар на функціонуючі підприємства [9–15]. Це створило нерівні умови конкуренції та не виправдані переваги для окремих груп платників податків та безкарність за умисне порушення податкового законодавства. Все це вимагає повернення до попередньої моделі функціонування податкової системи в Україні та скасування частини податкових преференцій та пільг для окремих груп платників податків.

Формування удосконаленої моделі податкового регулювання має базуватися на постулатах рівності умов оподаткування для усіх економічних суб'єктів, збереженні балансу інтересів для усіх учасників податкових відносин, забезпеченні фінансової доцільності та створенні сприятливого податкового клімату, стабілізації підприємницької активності, створення умов для оподаткування економічних суб'єктів з метою сприяння розвитку регіонів та пріоритетних галузей економіки.

Висновки. Дослідження практики та особливостей податкового регулювання в Україні дозволяє розглядати його як спеціальний фінансовий інструмент державного регулювання. Опираючись на отримані результати, слід констатувати, що практична сторона податкового регулювання реалізується через процеси справляння податків з економічних суб'єктів та громадян до державного та місцевих бюджетів задля фінансування безпечових та соціально-економічних потреб держави. Правове регулювання податкових відносин в умовах кризи має свої переваги та недоліки. Зазвичай, це проявляються через обсяги акумульованих податкових зборів, їх достатність для забезпечення потреб

держави; рівень зловживань та порушень податкового законодавства через неоднозначне трактування дописів та норм законодавства, що визначають податкові пільги для окремих груп платників, діяльність яких є найбільш чутлива до кризових умов, їх ділової активності та спроможності вести бізнес та сплачувати податки та збори. Зазвичай заходи податкового стимулювання мають короткостроковий характер і виступають інструментом антикризового державного управління.

Представлена система заходів податкового стимулювання, недоліки податкових стимулів та їх наслідки визначають необхідність реформування вітчизняної системи податкового регулювання, зокрема щодо превентивних антикризових заходів задля стабілізації діяльності економіки та її суб'єктів в умовах війни та стратегічних заходів, котрі будуть спрямовані на майбутній розвиток та формування передумов для відновлення національної економіки. За будь-яких обставин, податкове регулювання має передбачати фінансову стабілізацію за допомогою втручання в хід функціонуючих економічних агентів, чи у процеси відтворювальних процесів; бути економічно доцільним для усіх учасників податкових відносин (держава, суспільство, економічні суб'єкти). Це дозволить подолати проблеми дефіциту бюджетних надходжень за рахунок податків та зборів, створить передумови для виходу економіки з кризи через належне фінансування оборонних та соціально-економічних програм розвитку. Зазначене потребує подальших наукових досліджень, що будуть спрямовані на формування ефективної моделі податкового регулювання економіки України.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року №2469-VIII, чинний, поточна редакція (редакція від 09.08.2024). *Відомості Верховної Ради*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. Податковий Кодекс України: закон України від 02 грудня 2010р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 03.03.2022 р. № 2118-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20>
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період воєнного стану: Закон України від 30.06.2023 р. № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20#Text>
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки за знищене чи пошкоджене нерухоме майно: Закон України від 11.04.2023 р. № 3050-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3050-20#Text>
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування: Закон України від 21.06.2022 р. № 2325-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-20#Text>
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 р. № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>

9. Кізіма А. Податкове регулювання в Україні: теоретичні та практичні аспекти. Сучасні детермінанти фінансової політики: локальний та міжнародний вимір: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 8–9 вересня 2021 року). Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 247 с.
10. Десятнюк О., Гузела І. Проблеми і напрямки модернізації податкового регулювання в Україні. *Світ фінансів*. 2018. № 3(56). С. 58–68.
11. Савчук В.А. Податкове регулювання економіки: сутність та проблеми реалізації в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. № 1. 2014. С. 62–64.
12. Мединська Т.В., Стройний І.М. Податкове регулювання розвитку малого підприємництва в Україні. *Інноваційна економіка*. 2018. № 9–10 (77). С. 27–31.
13. Нагорняк Г., Вовк Ю. Проблеми податкового регулювання в Україні та шляхи їх вирішення. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 2 (27). С. 140–152.
14. Логвінова О.В. Сучасні виклики корегування ефективності застосування законів (на прикладі податково-правового регулювання). *Проблеми законності*. 2024. Вип. 16. С. 148–159.
15. Горин В.П., Була П.В., Черноус В.С. Податкова політика України в умовах воєнного часу: реалії, безпекові виклики та перспективи подолання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 18. С. 23–31.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), Law of Ukraine No.2469-VIII on 2755-VI June 21, 2018. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the National Security of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), Law of Ukraine No. 2755-VI on December 2, 2010. Podatkovi Kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text>
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), Law of Ukraine No. 2120-IX on March 3, 2022. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvosti opodatkuvannia ta podannia zvitnosti u period dii voiennoho stanu [On making changes to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the effect of norms during the period of martial law]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), Law of Ukraine No. 2120-IX on March 15, 2022. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo dii norm na period dii voiennoho stanu [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine Regarding the Application of Norms for the Period of Martial Law]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2023), Law of Ukraine No. 3219-IX on June 30, 2023. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvosti opodatkuvannia u period voiennoho stanu [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine Regarding the Peculiarities of Taxation during Martial Law]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20#Text>
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2023), Law of Ukraine No. 3050-IX on April 11, 2023. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zvilnennia vid splaty ekolohichnoho podatku, platy za zemliu ta podatku na nerukhome maino, vidminne vid zemelnoi dilianky za znyshchene chy poshkodzhene nerukhome maino [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine Regarding Exemption from Payment of Environmental Tax, Land Payment and Real Estate Tax Other than Land Plot for Destroyed or Damaged Real Estate]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3050-20#Text>
7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2023), Law of Ukraine No. 2325-IX on June 21, 2022. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo perehliadu okremykh pilh z opodatkuvannia [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine Regarding Revision of Certain Tax Benefits]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-20#Text>
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2023), Law of Ukraine No. 2142-IX on March 24, 2022. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia zakonodavstva na period voiennoho stanu [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine on Improving Legislation for the Period of Martial Law]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>
9. Kizim A. (2021) Podatkove rehuljuvannia v Ukraini: teoretychni ta praktychni aspekty [Tax regulation in Ukraine: theoretical and practical aspects]. Modern determinants of fiscal policy: local and international dimension: IV International Scientific and Practical Conference (Ternopil, September 8nd–9rd, 2021). Ternopil: ZUNU, pp. 26–28. (in Ukrainian)
10. Desyatniuk O. and Guzela I. (2018) Problemy i naprjamky modernizacii podatkovogo rehuljuvannia v Ukraini [Problems and directions of modernization of tax regulation in Ukraine]. *World of Finance*, Vol. 3(56), pp. 58–68.
11. Savchuk V.A. (2014) Podatkove rehuljuvannia ekonomiky: sutnistj ta problemy realizacii v Ukraini [Tax regulation of the economy: essence and problems of implementation in Ukraine]. *Investments: practice and experience*, vol. 1, pp. 62–64.
12. Medynska T.V. and Stroynyi I.M. (2018) Podatkove rehuljuvannia rozvytku malogho pidpryjemnytva v Ukraini [Tax regulation of the development of small business in Ukraine]. *Innovative economy*, no. 9–10 (77), pp. 27–31.
13. Naghornjak Gh. and Vovk Ju. (2010) Problemy podatkovogo rehuljuvannia v Ukraini ta shlyakhy jikh vyryshennia [Problems of tax regulation in Ukraine and ways of their solution]. *Galician Economic Bulletin*, no. 2 (27), pp. 140–152.
14. Logvinova O.V. (2024) Suchasni vyklyky koreghuvannia efektyvnosti zastosuvannia zakoniv (na prykladi podatkovo-pravovogho rehuljuvannia) [Modern challenges of adjusting the effectiveness of the application of laws (on the example of tax and legal regulation)]. *Problems of legality*, vol. 16, pp. 148–159.
15. Goryn, V.P., Bula, P.V. and Chornous, V.S. (2024) Podatkova polityka Ukrainy v umovakh voiennoho chasu: realiji, bezpekovi vyklyky ta perspektyvy podolannia [Tax policy of Ukraine in wartime: realities, security challenges and prospects for overcoming]. *Investments: practice and experience*, no. 18, pp. 23–31.

Vykliuk Mariana
Ivan Franko National University of Lviv
Vovk Maksym
European University

TAX REGULATION IN UKRAINE: IMPLEMENTATION PRACTICE IN THE CONDITIONS OF ENSURING NATIONAL SECURITY

Scientific research has been devoted to the practice of tax regulation in Ukraine and the features of its implementation in the conditions of ensuring national security. The main tasks of tax regulation during the period of martial law have been determined, which are to stabilize public finances, ensure conditions for balancing the business sector and innovative activity, and provide an appropriate level of social payments for the population. In the process of scientific research, a number of scientific methods have been used: systematization, generalization, analysis, methods of empirical research, graphic method, logical method. It has been noted that the impact of tax measures is a necessary mechanism for regulating the negative impact of the consequences of the crisis and war on the national security of Ukraine. The problems and consequences of tax regulation and their negative impact on the socioeconomic situation and national security of Ukraine have been summarized. A list of measures used as anti-crisis measures has been presented, which can be both strategic and operational (tactical) in nature and are determined by the goals of tax regulation, mechanisms, and tools of practical use. A thorough review of regulatory and legal documents in the field of taxation was conducted, which determine the areas and areas of tax incentives in the conditions of a military economy (small and medium-sized businesses, priority industries, occupied territories, population, reduction of consumer prices, etc.). A critical assessment of modern tax regulation practice was carried out. The negative impact of tax preferences and benefits on the volume of tax revenues to the budget, their promotion of mass corruption schemes and distortion of the operation of market mechanisms, unjustified tax burden; created unequal conditions of competition and unjustified advantages for certain groups of taxpayers; impunity for intentional violation of tax legislation has been outlined. It has been argued that the current situation in the field of taxation requires partial improvement and a return to the previous model of functioning of the tax system in Ukraine, the abolition of some tax preferences and benefits for groups of taxpayers who do not belong to critical industries and do not operate in front-line zones.

Keywords: taxes, tax regulation, tax benefits, tax incentive, tax policy, taxation, tax relations.

JEL classification: G19, H2, H3